

DEZVOLTAREA UMANĂ – UN CONCEPT ÎNTRE CONTINUITATE ȘI PERFEȚIONARE

*Ala MODRÎNGA,
doctorand, Universitatea de Stat a Moldovei*

Abstract Human development can be viewed as the process of achieving an optimum level of health and well-being. It includes physical, biological, social, educational, economic components. Only some of these are expressed in the Human Development Index, a composite scale that has three dimensions: life expectancy at birth, adult literacy rate and mean years of schooling, and income as measured by real gross domestic product per capita. It is used to distinguish whether the country is a developed, a developing or an under-developed country and also to measure the impact of economic policies on quality of life.

Trecerea la Mileniul III a fost marcată de inrensificarea preocupărilor comunității internaționale a fost evaluat stadiul dezvoltării umane, apreciindu-se progresele obținute și semnalându-se cu îngrijorare carențele care persistă în diferite domenii. Sub semnul responsabilității comunității internaționale s-au formulat și adoptat obiective precise a căror realizare să asigure noi dimensiuni ale dezvoltării.

În cadrul Adunării Generale a Națiunilor Unite (New York, septembrie 2000), cunoscută și ca Summitul Mileniului, analizându-se starea dezvoltării umane în diversitatea aspectelor sale, s-a adoptat un set de obiective, cunoscute ca Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, cu etape și termene limită pentru realizarea lor. Rolul central în coordonarea eforturilor depuse la toate nivelele pentru realizarea obiectivelor Mileniului îi revine Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) [3].

Obiectivele cuprinse în Declarația Mileniului adoptată de Adunarea Generală ONU vizează: lupta împotriva sărăciei, a foametei și bolilor, analfabetismul, a degradării mediului și a discriminării femeilor, au un caracter strategic și se regăsesc în paleta largă a indicatorilor ce caracterizează dezvoltarea umană.

În prezent, tot mai pregnant, se pune accentul pe aspectul uman al creșterii economice și, în particular, pe dezvoltarea umană durabilă și, nu în ultimul rând, pe economia competitivă și umană spre care se orientează, în special, țările cu economie de piață și cele în curs de dezvoltare.

Dezvoltarea trebuie să îmbunătățească viața oamenilor. Însă, fiecare om îmbunătățească viața oamenilor. Însă, fiecare om are noțiunea sa, în ceea ce privește viața mai bună. Și specialiștii în domeniu au concepții diferite atît asupra conținutului și esenței problemei cît și în evidențierea căilor și mijloacelor de soluționare a acesteia [5].

Astfel, în cea mai mare parte, soluționarea acestei probleme stringente se reduce la faptul că oamenii trebuie să fie asigurați, cu acele bunuri materiale ale vieții, pe care toți oamenii le consideră necesare pentru a fi satisfăcuți. Bogăția materială se clasează pe primul loc, întrucât banii îi oferă omului posibilitatea să-și procure toate cele necesare pentru a trăi satisfăcut

Aceste abordări analizează modelul dezvoltării prin prisma creșterii economice. Conform acestora acumularea de bogății duce la creșterea bunăstării populației avînd ca finalitate o viață mai fericită. Astfel, creșterea economică este un scop al dezvoltării umane.

Alte viziuni privesc creșterea economică ca un mijloc prin care se realizează dezvoltarea umană acestea influențînd la lărgirea posibilităților de alegere a oamenilor permițînd acestora să trăiască o viață îndelungată și sănătoasă, să obțină educație și studii calitative din care ar rezulta o viață decentă și umană [2].

Totodată, creșterea economică și dezvoltarea umană nu se exclud reciproc. Dimpotrivă, aceste noțiuni sunt interdependente și complementare. În această ordine de idei, utilizarea rezultatelor creșterii economice pentru sporirea dezvoltării umane durabile este, desigur, și va fi pe viitor o problemă destul de importantă, care merită o atenție deosebită și care constituie o prioritate pentru multe țări, inclusiv Republica Moldova.

Utilizarea noțiunii de populație în economie nu presupune doar rata natalității, mortalității sau migrația. Indicele Dezvoltării Umane (IDU) este unul din principalii coeficienți socio-economici de investigare a factorului social, corelat cu cel economic în raport cu fiecare membru al societății.

Dezvoltarea umană este parte componentă a dezvoltării durabile, unde, în centrul atenției, se află socialul. Acest aspect constituie baza conceptului dat. Conceptul are ca scop de a impune guvernele statelor lumii să transfere cheltuielile făcute din sfera militară în cea socială, în plus, de a spori creșterile la sfera socială.

Dezvoltarea umană durabilă prezintă trei aspecte principale: dezvoltare pentru populație, asigurarea unui loc de muncă, pronatura. Ca priorități de bază sunt reducerea sărăciei, angajarea în producție, regenerarea mediului.

Conceptul constă în a convinge statele lumii, guvernele acestora că standardele vieții constituie oportunitate a dezvoltării economice. Capacitățile IDU sunt: de a duce o viață lungă și sănătoasă de a dezvolta personalitatea inteligentă și bine informată, accesul la resursele necesare de viață pentru standarde decente, participarea la viața comunitară. Conceptul dat îndeamnă țara ca prin forțe proprii să creeze perspectiva dezvoltării prin perfecționarea și dezvoltarea capitalului uman. Noțiunea este sinonimă cu noțiunea de resurse umane, unde în condițiile contemporane, factorul uman are implicație decisivă, în plus, este unica resursă de accelerare a dezvoltării în condițiile tehnologizării complexe.

O noțiune de apreciere a conceptului este deprimarea umană în raport cu indicii structurali ai Dezvoltării umane în timp, ce este determinată de speranța de viață, de reducerea longevității, de sporirea ratei de analfabetism, de asemenea, de numărul mare al populației sub nivelul sau limita de existență.

Deprimarea reflectă o stare de criză a factorului uman, cu profunde probleme de ordin socio-economic. Republica Moldova este unica țară dintre statele europene cu IDU mediu de dezvoltare și unica cu deprimare umană în Europa. Conceptul este în permanentă modificare căpătînd actualmente, o structură complexă. Creșterea economică constituie elementul esențial pentru dezvoltarea umană, în plus, este considerat durabil, dacă avem o continuitate în creșterea economică [1].

Dezvoltarea umană include următorii indici de bază:

Longevitatea vieții – indicator de calitate demografică ce include trei aspecte importante ca: nutriția, sănătatea și educația.

Indicele analfabetismului-reflectă calitatea populației necesară ca factor în viața productivă a persoanei, în condiții de modernizare socio-economică.

Venitul pe cap de locuitor-ca indice al calității vieții și posibilităților economice ale populației de a consuma servicii și bunuri materiale. Indicele PIB pe cap de locuitor este utilizat doar în plan internațional pentru a reflecta discrepanțele economice dinter membrii societății. 27 de state constituie topul IDU. PIB pe cap de locuitor demonstrează că 118 țări ale lumii sunt marginalizate la sărăcie.

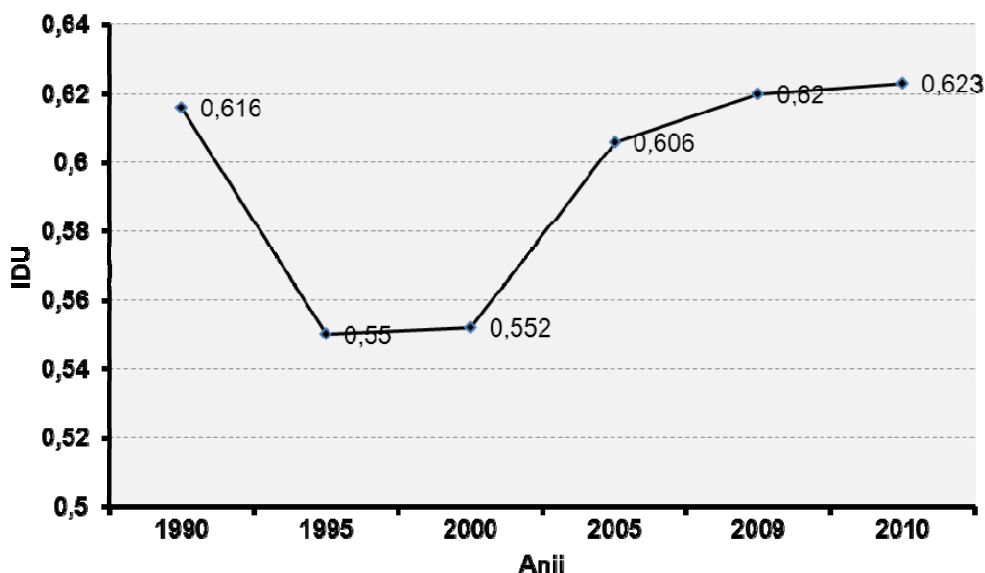
Republica Moldova ocupă o poziție medie în topul IDU, dar este pe ultimul loc printre statele europene[3].

Tabelul 1. Indicele dezvoltării umane și alți indicatori în țări cu diferit nivel de dezvoltare economică (2010)

Țara	Indicele dezvoltării umane 2010	Durata vieții așteptată la naștere (ani)	Durata medie a procesului de învățămînt (ani)	PIB (dol. SUA)	Indicele inegalității între sexe
Norvegia	0,938	81,0	12,6	58810	0,234
SUA	0,902	79,6	12,4	47094	0,400
Federația Rusă	0,719	67,2	8,8	15258	0,442
Ucraina	0,710	68,6	11,3	6535	0,463
China	0,663	73,5	7,5	7258	0,405
Moldova	0,623	68,9	9,7	3149	0,429

Sursa: Raportul de dezvoltare umană 2010, UNDP

În baza performanțelor sale în ceea ce privește speranța de viață, nivelul de educație și PIB-ul pe cap de locuitor, indicele dezvoltării umane pentru Republica Moldova, ca și pentru alte țări, se calculează ca media simplă a performanței sale în fiecare din aceste domenii, în raport cu performanțele țărilor din întreaga lume în aceleași domenii. În conformitate cu Raporturile Globale ale Dezvoltării Umane dinamica acestuia se prezintă în felul următor:

Graficul 1. Dinamica Dezvoltării Umane în Republica Moldova

Sursa: Human Development Report 2010

În Republica Moldova Indicele Dezvoltării Umane nu a avut o evoluție uniformă. Primii ani de tranziție de la o societate totalitară către democrație și piața liberă au

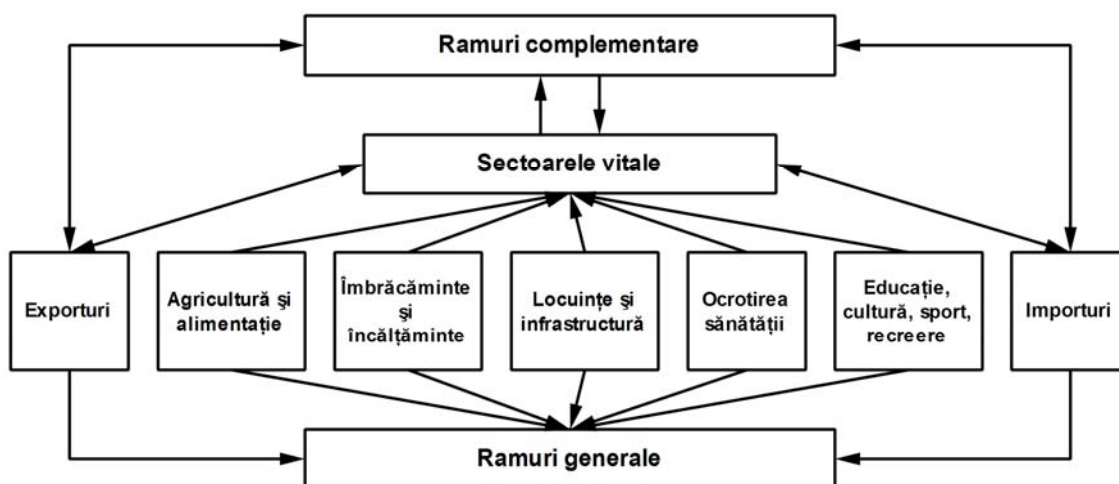
afectat considerabil dezvoltarea umană. Cauza principală a acestui declin a fost scăderea standardelor de viață ale populației. De asemenea, trebuie remarcat faptul că impactul negativ al anilor de tranziție asupra dezvoltării umane a fost mai pronunțat în fostele republici sovietice, în special în R. Moldova, în comparație cu alte țări, care au trecut de la regimuri totalitare la democrație și de la economie planificată la economie de piață. În perioada anilor 1995-2000, valorile IDU au rămas relativ stabile. O creștere a valorilor IDU a fost înregistrată începând cu anul 2001, în principal ca urmare a renașterii economiei naționale.

Dezvoltarea umană este în mod firesc un subiect complex și, prin urmare, este extrem de dificilă măsurarea ei într-un mod obiectiv. Este evident că analiza dezvoltării umane nu trebuie să se bazeze doar pe componentele Indicelui Dezvoltării Umane. Aceasta ar putea fi apreciată în baza unei game largi de date cantitative și calitative, care includ toate dimensiunile dezvoltării umane de-a lungul timpului pentru diferite grupuri, în special pentru cele marginalizate. Totuși, este necesară existența unui indicator incluziv și sugestiv pentru a aprecia evoluția țărilor și pentru a face posibile comparațiile la nivel internațional.

Astfel problema dezvoltării umane durabile este și va rămâne, în perspectivă, o problemă destul de complexă, controversată, cu origini atât în domeniul național și regional, cât și în cel internațional [4].

Această problemă reprezintă o actualitate conștientizată și pentru Republica Moldova. Deși în perioada anilor 1998-2008, s-au întreprins unele măsuri orientate spre o dezvoltare umană durabilă, cu regret, acestea n-au contribuit suficient la o soluționare a problemelor vitale ale populației țării noastre.

Pentru realizarea DU, fiecare țară trebuie să dispună de o structură adecvată a economiei naționale, urmărindu-se ca aceasta să aibă capacitatea de a satisface, într-o măsură cât mai mare, nevoile umane. De aceea în centrul economiei naționale, s-ar impune a fi situate sectoarele de însemnătate vitală.

Schema 1. Structura adecvată a economiei pentru realizarea Dezvoltării Umane

Sursa: Elaborată de autor

În perspectivă, în vederea demarării procesului de dezvoltare umană și economică în Republica Moldova, se necesită modificarea structurii sectoarelor prioritare, în particular a sectorului agroalimentar în ansamblu, inclusiv ramurile și subramurile acestuia, precum și schimbarea întregului mecanism al sistemului economic și social [6].

Concluzii:

Dezvoltarea umană a devenit o temă care, prin conținutul său, vizează întreaga omenire. Până acum, dezvoltarea umană a fost abordată îndeosebi în cadrul ONU.

Aceste informații ne oferă imaginea evoluției dezvoltării umane, atât pentru fiecare țară, cât și la scară planetară. În realitate, dezvoltarea umană este un proces nu numai foarte complex, dar și foarte dificil, în cursul căruia se manifestă multe discrepanțe.

Pentru fiecare economie dezvoltarea umană are trăsături specifice, respectiv și abordarea conceptuală a acesteia este diferită. Opinii diverse se impun și în abordarea dihotomiei dezvoltare umană-creștere economică, diferiți autori acordând prioritate unui sau altui proces.

În R. Moldova procesul dezvoltării umane a cunoscut o evoluție relativ uniformă, fiind poziționată printre ultimile state în Europa după nivelul indicatorilor dezvoltării umane. Ca trăsătură exclusivă pentru R. Moldova se înregistrează și fenomenul deprimării umane.

Soluționarea problemei dezvoltării umane se impune ca un imperativ al timpului cerînd transformări majore atât în sistemul politic cât și în cel socio-economic.

Bibliografie

1. Adumitrăcesei I. D. Dezvoltarea umană de la concept la realizare. Iași: Noel, 2009. 93 p.
2. Barbu C. Globalizare și creștere economică. În: Finanțe Publice și Contabilitate, 2004, nr. 4, p. 24-27.
3. Human Development Report, UNDP, 1990-2010.
4. Marinescu A. Dezvoltarea umană- un concept între continuitate și perfecționare. În: Revista Română de Statistică, 2005, nr. 2, p. 98-102.
5. Pîrțachi I., Năstase M. Creșterea economică și dezvoltarea umană: Implicații pentru Republica Moldova. În: Dezvoltarea durabilă a României și R. Moldova în context european și mondial. Tezele conf. științif. internaționale. Chișinău: ASEM, 2007, p. 274-277.
6. Sainsus V. Indicele Dezvoltării Umane - analiza structurală, implicațiile demografice și tendințele evoluției în R. Moldova. În: Analele ASEM. Chișinău, 2007, p. 88-97.